

209 m 30
95.

Pedagogiška knjižnica.

Izdaja „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“.

II. zvezek.

Navod slovenski vrtnarici.

Spisal

Miloš Kamušič,

voditelj slovenskih otroških vrtov v Trstu.

V Ljubljani.

Knjigotiskarna R. Miličeva.

1894.

VII, c, 35.097, g

IN=030009688

Uvod.

Čujte, premišlujte otroke,
Kam kažejo.
Kar dobra mati v mladosti zasadi,
Vse žive dni ne posahne.

A. M. Slomšek.

Človek je organično bitje, katero nosi od rojstva v sebi kâl telesnega in duševnega razvoja. Te človeške naravne osnove in sile bi same sebi pripuščene zamrle, ako bi vnanje ugodne razmere ne pripomogle k razvitju.

Malo je mater, ki bi vedele, da se otrok od rojstva do 5. leta tako silno telesno in duševno razvija, kakor nikdar pozneje. V prvem letu zraste dete za trikratno prvotno težo telesa. Kaj se pa z njegovo mlado dušo godi? Po peterih čutih, kakor čez petero mostičev prihajajo občutki, kateri se v dušo vtiskajo, in ti vtisi postajajo vedno jasnejši in čistejši, dokler se istih duša ne zaveda. Kakor hitro pa se dete po jasnem vtisu zaveda, nastane v njegovi duši pomisel ali predstava. N. pr. dete gleda mater, v tem nastane v otročji duši nek vtis o podobi matere — a nejasen — po večkratnem gledanju in opazovanju matere, se ti jednaki vtisi ponavljajo ter puščajo v duši vedno jasnejši sled — dokler se slednjič duša tega vtisa ne zavé. No, iz te zavednosti si otrok predstavlja svojo mater ter jo spozná. — Po tem potu si otrok s tem, kar večkrat vidi, sliši in občuti, napravlja pojme. Ker otročja duša ne čaka na razvitje in raščo telesa, ampak se skupno neprenehoma razvija, bode jasno, da ni varno otroka prepuščati samemu sebi, ampak že v nežni mladosti, kakor hitro pride v dotiko z zvananjim svetom, naj mu pride razumna mati na pomoč. — Ljubezen je temelj vzgoje. Ker mati svoje dete najbolj ljubi, zato bodi le mati prva in ako le mogoče jedina vzgojiteljica svojega deteta. Materin posmeh, poljub, solza, kdó vas zamore nadomestiti? Nihče.

Otrok naj ostane v družini. Družinsko življenje ponuja otroku pojme in vtise ter vzbuja v njem čustva, katerih ne more nikdo nadomestiti. „Kar dobra mati v mlado srce zasadi, tega pozneje noben vihar življenja popolno ne uniči“. (Slomšek.) Vsak pravi prijatelj nežne mladine želi, da bi se ona v prvi mladosti vzgojevala v družini pod varstvom ljubeznjive, bogaboječe matere in značajnega očeta, da tem tesneje in čvrsteje razrastejo vezi pobratimstva in družinske ljubezni. — Srečna družina, v kateri vlada mir božji!

Ako se pa ozremo po naši slovenski domovini, posebno v mesta in njih okolice, zapazimo, da se je v mnogotere, nekdam bogaboječe družine zanesel tuj, pokvarjen duh — spridenosti. Pomilovati je nedolžne otroke, katere je osoda zanesla v okuženi zrak, ter želeti, da bi se takim preskrbela posebna odgojevališča.

Le malo je mater, ki bi razumele pravo vzgojo. K temu se pridružijo še tužne razmere raznih stanov, posebno delavskih po mestih in trgih, kjer mora večkrat tudi mati za kruhom; otroci pa ali se prepusté samim sebi, ali pa se izročajo nevednim in pokvarjenim pestunjam.

Davno že so prijatelji mladine resno premišljevali o tem ter ustanavljali zabavišča in otroške vrte, da bi se v njih soglasno vzgojevala mladež od 3. do 6. leta.

Vsled razpisa avstr. ministerstva za uk in bogočastje z dné 22. rožnika 1872. se razdelujejo ti zavodi v javne in zasebne otroške vrte in zabavišča.

Kako se dete duševno in telesno razvija.

Prvo seme poučevanja starišev najglobje pade.
Najdalje ostane in najlepši sad obrodi.

A. M. Slomšek.

Zdrava pedagogika zahteva naravno vzgojo. Ako hočemo to doseči, treba nam je poznati otročje bitje in zakone, po katerih se ono telesno in duševno razvija.

Opazujmo dete! Ono navadno prijóče na svet. Komaj par mesecev staro že giblje svoje ude, kakor da bi želelo igrati se. A kaj potem, ko se samo vzdigne na noge, ko v prvič priteče k materi v naročje. Od zdaj ne miruje več do groba. Gibanje je otroku največja potreba. Tekanje, skaklanje, tipanje, prijemanje, ogledovanje, vrtanje, zidanje, podiranje in sto drugih opravil ne dajo miru otročji živahnosti. Med čuti je tip prvi v razvitju.

Oko, najdražji čut, se le polagoma privadi svitlobi in dete šele v drugem mesecu reči opazuje. — Nikdar ne moremo dovolj priporočati našim materam in pestunjam, pa tudi sestricam, ki hočejo že čez teden novorojenega bratca v naročje, da bi ga pri svitlobi ogledovale, da je polumrak prvih osem dnij detetu in materi neobhodno potreben. Ne prenašajte prvorojencev iz teme na svitli dan, na solnce in ne k luči! Velika večina kratkovidnih otrok pokvarila je oko že v detinstvu.

V četrtem meseci čuje zdravo dete materni glas, koncem leta že loči daljavo glasú. Slednjič se v pol leta starem detetu pričneta razvijati ukus in vonj.

Tako se otroku polagoma razvijajo čuti, kateri donašajo otročji duši vedno jasnejše vtise o zvananjem svetu, dokler ne postane otrok v tretjem letu starosti že dovolj razvit za vstop v zabavišče.

Vse na naši zemlji se vrši v prostoru in času. In kmalu pride tudi otrok do predstave prostora in časa.

Triletni otrok z velikim zanimanjem ogleduje reči in stvari ter opazuje njihove podobe in oblike. Zlasti na krogli ima posebno veselje ter bode delal iz testa ali ilovice razne oblike. Po polni luni ne sega več, ker že občuti daljavo. Polagoma spoznava kraj, kjer se vsak dan igra in bi znal o priliki poiskati si ga — on dobiva pojem o krajevnem razmerji. Kako veselje ima nad barvami! Iz nabranih odrezkov platna in sukna si zbira bele, modre ali rudeče kosce ter jih stavi v red.

Postavi pred otroka jerbašček naložen z lešniki, orehi, hruškami in jabolki in opazuj ga. Najprvo segal bode po jabolkah in slednjič prične z orehi in lešniki; še celo šteje jih, če tudi le do 2 ali 3. Slišal je mater peti pri zibelki; v času se v njem razvije tudi čut sluha. K temu ga že posebno navodi počasni izgovor in petje v taktu, katero čuje doma in se bode posebno vadil v zabavišči.

Kar otrok v tej dobi vidi in sliši, že obdrži v spominu, zato naj se mati vpričo njega nikdar ne spozabi. — Posebno naj bi se opustilo kreganje in prepiranje z otrokom v naročju; tudi otroka učiti, da brata in sestro s pestjo udarja, škoduje za poznejša leta. — Vse to se pozneje maščuje. Otrok v vsem mater posnema.

Kakšno veselje je pa v družini, kedar se otroku razvije jezik, besede: „mama“, „ata“, „papa“ segajo najglobokeje roditeljema v srce. Zdaj ni več mirú v hiši. Razvija se govor. Po vsem vprašuje, odgovarja, pozvedava; zdaj se smeje, zdaj joče. Otročji glas utihne le oni-trenotek, ko je zaspanec zatisnil trepalnice na trudne oči.

Prav zgodaj vzbudi se v otroku zmožnost posnemanja. Sila posnemanja žene otroka, da vse, kar vidi in čuje rad sam poskusi; tako se nauči govoriti, peti, pa tudi reda in npravnega vedenja. — Nasprotno pa posnema tudi brez premisleka, kar je videl in slišal nespodobnega. Tukaj se posebno priporoča našim roditeljem, naj nikar vpričo otrok ne preklinjajo, se prepirajo in pretepajo. — Otrok je videl in dovolj je — vse se vtisne v njegovo rahlo nedolžno dušo. On bode pozneje dal materi grd, nespodoben odgovor. Kje je to slišal? Mati, oče, vidva sta bila otroku prva nesrečna učiteljca.

Do zdaj smo govorili o razvoju zvanjih telesnih čutov. — Preiti nam je k notranjim čutilom kakor: o pohvali, ljubeznjivosti, sožalju, veselju in vesti. — Otrok se raduje pohvale; lice zagori, ploska z rokama od notranjega veselja. Vender naj bodo stariši, vrtnarice in pozneje učitelji oprezni, da se ta čut, kateri bodi otroku le v spodbudo, ne prevzame v prevzetnost, slavohlepje, nepotrebno občutljivost in nevošljivost.

Ljubeznjivost, sožalje, bratovsko veselje se goje v medsebojnem lepem družinskem življenju in ponašanju. Sevéda, kjer je družinsko življenje lepo vrejeno se ti čuti in duševne vezi med udi vedno bolj razširjajo in vtrjujejo ter pridejo iz družine na druge otroke in ljudi.

Še predno stopi otrok čez šolski prag, nauči se spoznavati in ločevati pravo od slabega, resnico od neresnice; ta čut je otročja vest.

Verski čut vzbudi se v otroku v zgodnji mladosti. Veličastno solnce na nebu, prijazna luna v jasni noči, strašno gromenje za temnimi oblaki in nenadni blisk vse to zelo vpliva na otroško dušo in v nji se vzbudi nek poseben vzvišen čut — slut po nadzemskem bitju. Kaj pa pomladno življenje, ona naravna moč, ki skrivnostno odeva vso zemljo z najlepšim cvetjem! Ali ta nebeška moč ne navdaja tudi otrokove duše s presladkim čutom, da živi nad njim vzvišeno bitje — najboljši oče — večni Bog? Otrok spoznava vedno jasneje nevidnega očeta v vidnih roditeljih svojih. Tako se v otroku razvija ljubezen do Boga, roditeljev in drugih ljudi.

Otroški vrt in zabavišče.

„Njega svrha ni otroka samo v predšolski dobi nadzorovati, marveč preskrbeti mu primerno opravilo, da se njegovo telo kreпча, čuti vadijo, njegovo srce in duša prav vodita k izviru vsega življenja in k združenju z njim.

Fr. Fröbel.

Zanemarjena vzgoja v družinah napotila je prijatelje mladine, da so ustanovili zabavišča in otroške vrte. Na Slovenskem je bil temu izredno drugi vzrok: zavarovanje proti potujčevanju naših otrok ob jezikovnih mejah.

Otroški vrt in zabavišče nista šola. V prejšnjem odstavku smo čitali, kako se polagoma otrok telesno in duševno razvija. Otroški vrt ima le nalogo, otroka vsposobiti za šolo, s tem da pazno nadzoruje in s primernimi vzgojevalnimi navodili in sredstvi napotuje otroka, da soglasno vporablja vse svoje moči in to brez sile in pritiska. V otroškem vrtu se otrok ne uči čitanja, pisanja in računstva; to bi bila kriva vzgoja, s tem bi v otroku le prezgodaj zamorili veselje do šole. Kar otrok sam seboj ali v družbi doma dela, to se vrši tudi v zabavišču in otroškem vrtu, samo da vse delovanje nadzoruje vrtnarica.

Otroški vrt ponuja otroku le take igrače in opravila, ki so njegovi starosti primerna, ali vedno z namenom, da bi ta opravila vplivala blagodejno na razvitje čutov: spoznanja, čustva in volje. Kako doseže to otroški vrt?

Rekli smo, da je pri detetu gibanje prvi znak življenja. Dobro. Otroški vrt je vpeljal v to razna telesna gibanja — telovadbo — in igre v gibanju ali telovadne igre, katere so zelo pripravne otrokovo telo in tudi njegove posamezne ude razvijati, vaditi in krepiti, seveda gledé njih namena in telesnih močij.

Zapomnili smo si, kako polagoma se razvijajo čuti v otroku: zdaj tip, potem vid, sluh, vonj, ukus.

Otroški vrt se tega dobro zaveda, zato daje otroku vsako uro priliko, da svoje čute vporablja. Vrtnarica mu kaže zdaj razne reči in ga napeljuje, da bi se privadil iste pazljivo ogledovati, pozneje jim zapoje ter daje tako otroku priliko vaditi sluh; ona jim spet kaj pripoveduje, kar vzbuja njih notranji čut — pa tudi s primernimi vprašanji jih napeljuje na odgovor: uči jih besede čisto izgovarjati pa tudi s primernimi vprašanji jih napeljuje na odgovor: uči jih besede čisto izgovarjati pa tudi spomin utrjevati s kratkimi povesticami ali pesmicami.

Že iz tega lahko vsak sprevidi, da otroški vrt blagodejno vpliva na telesni in duševni otroški razvoj.

Tukaj navedem še nekatera bolj navadna opravila v otroškem vrtu: 1. stavljenje s kockami, 2. polaganje ploščic, 3. prepletanje barvanih papirnih trakov, 4. gubanje, izšivanje itd.

Otroške igre.

„Igre niso otrokom igrače
Pač so njih najresnejša opravila“.
Montaigne.

Veliko je slovenskih mater, ki ne spoznajo veljave in vpliva otroških iger na razvoj otroka samega. Poglejmo, kako so o teh sodili naši pradedi v starem veku. Aristoteles, grški modrijan in učitelj Aleksandra Velikega, priporoča otroške igre pred šolsko dobo. Igre naj se tako zbirajo, da bodo posnemanje poznejšemu resnemu življenju. Tudi modrijan Platon, učenec Sokratov, zahteva, naj bi se mladina zbirala v svetiščih, pod vodstvom duhovnice ali ženske sploh, katera naj bi otroke pripravljala za pozneje stanove. Latinec Kvintilijan pripozna vzgojevalno moč nekaterim igram, a on želi, da bi se otrok ne silil k igram, marveč naj si te proste volje izbira ter s tem pokaže svojo duševno živahnost. Kozim Medicejski popravlja svojemu unuku piščalko na javnem trgu. Špartanski kralj Agezilaj je z otroci jahal na drogu, ter prosil prijatelja, ki ga je pri tem zasačil, naj le o tem molči, dokler ne postane sam oče.

Lavater je izumel igrače z lesenimi kamni. Pregledaje igrače raznih dob in narodov vidimo, da so bile v vseh vekih podobne današnjim. Že Grki so imeli našim jednake punčike s pobarvanim obličjem na trgu v razprodaji. Da so tudi stari Slovani iz lipovega lesa izrezavali razne igračice svojim otrokom, je tudi gotovo. Navadne igračice so: punčike, živali, vozički, krogle, kolesca, stebriči, kocke, vse iz lesa ali druge tvarine.

Dečki vseh dob so posnemali v igrah delovanje očetovo in deklice opravila materina. Prvi so skakali, tekali, streljali, vojskovali se, plazili, skrivali se, omagovali, jahali, pretepali, pa tudi vozarili, pastirili, sejali in orali na očetovem dvoru. Deklice pa so kuhale, prale, šivale, punčike oblačile in slačile, pestovale in zibale. Prepevali, smejali se in jokali so pa oboji.

Jan Amon Komensky privoščiči otroku igrač, kolikor mu je ljubo. Locke svetuje, naj si otrok sam zdelduje igrače, pri tem naj se mu svetuje in pomaga a kedor leno sedi in le pričakuje, da mu drugi delo zvršé, takemu ni treba iti na roko. Nemirni Rouseau noče dragih igrač, saj priproste ravno toliko zdajo. Gutsmutz iz dobe človekoljubja uči: da so igre koristne zdravju, ker one krepé, vadijo in utrdé mlado telo. Z igračo približuje se vzgojitelj mladini in čem bližje se to godi, tem jasneje mu odpira srce. Resnica je, da se otroka najbolj pri igri spozná, kaj v srečju imá.

Za odrašeno mladino omenimo še posebno na Laškem navadne otroške igre, imenovane „marionette“, koje so že od nekđaj posebno

priljubljene mlademu svetu. Richardinija starejšega otroško gledišče te vrste je doseglo do zdaj najvišje uspehe. Vse osebe so „punice“ otročje velikosti. Glavna junaka sta „Harlekin in Faganapa“; prvi večji je oblečen v dvobarvano zeleno, rmeno ali belo obleko, sešito iz voglatih koscev. Obraz mu zakriva črna šema. Značaj Harlekinov je veselost, neusahljiva dobrovoljnost, pravi veselodušni „Italijan“. Faganapa je majhen možiček — starček otročjega obraza in glasú. On predstavlja posmehljivca, zbadljivca in nravstvenika, a vse v veseli, smešni obliki. Jeden teh dveh je v vsakej igri glavni junak. Kdor je imel priložnost biti navzoč tem otroškim predstavam, se je gotovo srčno smejal. Sam Göthe pravi nekje, da je pri teh marijonetah sam sodeloval in da so njemu igre in predstave znajdljivost, poočitovanje in domišljijo pospešile, kakor bi morda nikdar ne bil prišel v tako kratkem času in s skromnimi sredstvi do tacega uspeha.

Poglejmo še, kaj méni o otroških igrah Jean Paul: „Igra je prvo pesništvo človekovo“. Otroške igre delimo v igre z rečmi in igre z ljudmi. Spoznati moramo, da si otrok v prvi dobi predstavlja reči kot bi bile res žive. On jim navdihne dušo, jih oživi, se ž njimi pogovarja, smeje, odgovarja, ukazuje in zaradi njih joče.

Druge vrste so igre otrók z otroci. Kdo se med seboj bolje razume, nego otrok z otrokom.

Povejmo še, kaj v novejši dobi sam Fröbel v svoji „Misli o človeški vzgoji“ pravi: „Igra je najčistejši izdelek človeški na tej stopinji, ob enem prva in zadnja slika skupnega človeškega življenja“. Ona povzročuje veselje, svobodo, zadovoljnost, znotranji in zvonanji mir — mir s svetom. — Otrok, ki se krepko, samodelavno, mirno in vstrajno igra toliko časa, da se utruji, bode gotovo tudi pozneje veljaven, miren in vstrajen ter tuje in lastno dobro pospeševal. Igra v tej dobi ni igrača, marveč je resnoba in ima globok pomen. — Zato naj bi jo matere le gojile in množile, očetje pa varovali.

Ako tudi se J. Paul okorne odrašene roke boji, katera bi s svojim pristopom popravlja in razdira je segala v ta cvetni vrt otroške domišljije — vender nadzorstvo pametne vzgojiteljice ne more škodovati, marveč otroci radi slušajo in se ravnajo v svojih igrah in opravilih po svoji voditeljici. Vrtnarica, ki je spoznala naravo otročjo in nje potrebo, ima nalogo, da po tem vravna in zbira igre ter vpelje vanje različnost samo, da pride do svrhe a brez kake sile.

Vrtnarica bode pri prostih igrah nadzorovala ter pazila, da se med nje ne zanese kaj nravi nevarnega. Igre v otroškem vrtu se dele v igre z rečmi in v take, pri katerih je otrok sam igrača. K prvim prištevamo igre z žogo, kroglo i. dr., k drugim pa telovadne igre in igre v krogu.

Igre v krogu.

Igre v krogu so otrokom najljubše. Saj nam že sam krog predstavlja najpopolnjšo obliko. V krogu ni prednosti, vsi so si jednaki, vsi imajo iste pravice in dolžnosti. Vrtnarica stoji tudi v krogu, da ima vse otroke okoli sebe. V sredo kroga stopajo začetkom pogumnejši, pozneje tudi drugi. Napačno bi pa bilo vedno iste otroke izbirati kot predigralce.

Predmeti igram v krogu so posnemanja raznih stanovskih opravil n. pr. kmet, vojak, kovač, golob i. dr.

Pri igrah v krogu naj pazi vrtnarica na tole: 1. Krog bodi bolj ko mogoče lep. Otroci naj se privadijo, da sami zravnaajo neredni krog. Igralec mora stopiti v središče kroga.

2. Vrtnarica naj poskrbi, da pride vsak otrok kot predigralec v krog, če tudi ne isto uro.

3. Boječe otroke naj drži vrtnarica blizo sebe. — (Glej A. Funtek „Zabavišče“ str. 14—25.)

Telovadne igre.

Telovadne igre razvijajo in krepijo telo. V otroškem vrtu uvedene telovadne igre imajo to prednost pred navadno telovadbo, da one ne vadijo samo skupnih ali posameznih udov, marveč se pri teh jemlje ozir tudi na čute, kateri se imajo pokoriti navedenemu redu. Koristijo tudi v нравstvenem oziru, ker vzdrže otroka v nepretrgani veselosti in dobri volji. Vadijo se pa tudi pokorščine, reda, pazljivosti in družbenih medsebojnosti.

Vrtnarica bode pri teh igrah pazila na sledeče: 1. Igre se zbirajo z ozirom na duševni razvoj in starost otrok. 2. Igra se otrokom primerno razloži in pojasni. 3. Vrtnarica naj ne vlada osorno, ampak naj z otroci sodeluje pri igrah. 4. Že znane igre naj se ponavljajo. 5. Ponavljajočim igram naj se pridene kak novi predmet: otrok želi spremembe.

Igre naj se tako vrsté, da za utrudljivimi pridejo na vrsto mirnejše in bolj lahke; za težjimi ložje; za onimi s petjem sledé druge brez petja; ali misel je lahko skupna.

Vrtnarica stopa pred vrsto obrnjena proti otrokom. Pred hojo naj poudarja 1! 2! levo! desno! močno! lahko! — Obrat na levo! na desno! Pri tekanju ne smejo otroci nikdar peti. — Sem prištevamo igre s hojo, tekanjem in skakanjem. (Glej „Zabavišče“ str. 10—13.)

Igre s prsti in rokami.

Te igre so otrokom jako ljube in primerne. Izvesti se dado v klopi sedé ali stojé. Otrok naj v teh igrah posnema rabo raznega

orodja, pa tudi razna gibanja. Igre se navadno pojo. Glej „Zabavišče“ str. 31—35.

Igre z žogo. (Prvo darilo.)

Žoga je bila že v starem veku in je še danes skoro pri vseh narodih priljubljena igra. Z žogico igra pobalinček na mestnih ulicah pa tudi plemenita gospoda na prostornih vrtovih.

Froebel prinaša žogo kot prvo darilo otroškemu vrtu. V škatljici je namreč 6 volnatih žogic raznih barv, in sicer tri žogice nosijo prvotne barve: rdečo, rmeno in modro, ostale tri pa takoimenovane mešanice: zeleno, vijoličasto in pomarančasto barvo. — Froebel je izbral žogo za prvo darilo iz dveh vzrokov: prvič je žogica otroku najbolj priljubljena igračica, drugič je ista kot krogla pravi izraz gibanja in življenja — otročji živahnosti primerna. Žogica je gladka in mehka, ž njo ne more otrok ne sebe, ne drugih poškodovati. — Predno vpelje vrtnarica igre z žogicami, opiše otrokom — prvo darilo — posebno glede šesterih barv.

Igre z žogicami bi bile te-le: 1. Otroci nastopijo v dve vrsti takó, da se gledajo v obraze (čelna vrsta). Vrtnarica dá jednemu žogico, in ta jo vrže po tleh nasprot sedečemu in tá drugemu ali zopet istemu. 2. Otroci stoje v čelni vrsti pa tudi v krogu; jeden vrže žogo v zrak nasprotnemu otroku in ta jo vlovi in zopet vrže. 3. Žoga se meče k tlam in odbita se lovi. 4. Otrok meče žogo v steno in odbito zopet vlovi; na ta način se igra „šolo“ ali „stanove“. (Glej „Zabavišče“ str. 35—38 in str. 39—40.)

Froebeljevi darovi.

Prvo darilo obsega šestero volnenih barvanih žogic. V drugem darilu dobimo v škatljici: kroglo, valjar in kocko. Ta škatljica zadošča samo vrtnarici. Naslednja darila podajo otrokom vso potrebno tvarino za stavljenje.

Tretje darilo, prva škatljica, hrani kocko, katera je presejena po jedenkrat na tri glavne meri, tako je nastalo osem „delnih kock“ jednake velikosti.

Četrto darilo, druga škatljica, ima kocko s tako vsebino, kakor prejšnja, le delitev je drugačna. Z jednim navpičnim in tremi vodoravnimi preseki dobili siho tudi osem delov, a ti nimajo več podobe kocke, ampak so podobne opekam ter jih imenujemo „ploščice“ (podolgaste ploščice). Vsaka je dvakrat daljša, nego širja, a nje širina je znaša dve visokosti.

Peto darilo, tretja škatljica, nam daje veliko kocko, katera je na vsako stran enakomerno dvakrat, tedaj vsestransko na tri enake

dele razdeljena. Po tej delitvi dobimo 27 enakih kock. Vsaka teh kock ima jednako vsebino z jedno onih osmih v tretjem darilu. Izmed teh 27 kock so tri s poševnim presekom, kar dá dva tristranska stebriča, druge tri kocke so pa razsekane v štiri tristranske stebriče. Peto darilo obsega v vsem 21 celih kock, 6 kockovih polovin in 12 kockovih četrtin, skupaj 39 komadov.

Šesto darilo, četrta škatljica, hrani tudi eno kocko, ki je jednaka onej v 5. darilu. Ta kocka je razsekana na 27 podolgastih ploščic enakim onim v 4. darilu; 18 kosov je ostalo nerazdeljenih, 6 je v mer širokosti, 3 pa v mer dolgosti deljenih. Potem imamo 18 podolgastih ploščic, 12 razpolovičnih in 6 stebričev, skupaj 36 kosov.

Razmerje med temi darili.

Med kroglo in kocko posreduje valjar (2 dar.) Med valjarjem in prvo škatljico (3 dar.) posreduje nerazdeljena kocka v drugem darilu. Med 2. in 3. darilom posreduje 4., med 4. in 6. darilom posreduje 5. darilo.

Pomniti je še, da nam dajejo plošče na kocki samostalno tvarino za raznovrstne „ploščice“. Od ploščic prehajamo na črte n. pr. palčice, obročki. Palčice niso drugo, nego odločeni robovi kocke, ali pa v palčice razsekane ploščice. Obročki so od valjarja ločeni robovi. — Od črt preidemo na točke. Vogli na kocki nam predstavljajo točko ali piko, katera ločena se nam kaže kot samostojno telo. Točka se vtelesuje v pesku, grahu, kamenčku, biserji itd.

Kakor smo dozdalej kocko po navstavljenem potu razdeljevali in razkosovali, dobivali smo ploščice, stebre, palčice, črte in pike. — Enako moremo sintetičnim potom iz delov sestavljati nova že prej znana telesa in oblike. Pike sestavljamo v črte ravne in krive črte spet v ploščice, te same zložene nam oklepajo telesa.

Nazorno se kaže in vporablja sestava pik v črte in črt v ploščice z vbadanjem in izšivanjem, temu služi posebno še risanje. Tudi gubanje, izrezovanje in risanje so sredstva v zlaganje črt, ploščic in teles. Telesa moremo še skladati s pomočjo palčic, grahov, mehkega ila, z gubanjem napravljenih popirčkov in polaganjem ploščic.

To bi bil na kratko pregled razvoja in sestave Froebeljevih daril.

Tretje darilo v primeri z drugim.

Medsebojno razmerje: male kocke so velikim podobne. V tem se stoji podobnost delov s celoto tudi v tvarini.

Razlika se kaže: 1. v različnosti vsebine, kocka v 3. darilu je še enkrat večja od kocke v 2. darilu. 2. Kocka v drugem darilu je nerazdeljena celota, kocke 3. darila so deljena celota. 3. Kocka drugega darila je del druge večje kocke; ona v tretjem darilu pa je sa-

mostalna celota. Otrok opazuje pri teh kockah celoto in nje dele; s primerjanjem njih delov s celoto spoznava veličine. Pri tem vidi otrok tudi ležo raznih dobljenih delov iz celote — s tem se v njem krajevni čut vzbuja — vrh tega se nauči tudi novih primernih izrazov. Pri sestavi raznih oblik iz življenja dobiva pojme o rečeh. V skladomernem razpolaganju delov se v njem vzbuja čut v lepem. Dana mu je tudi prilika razvijati pojme o številu.

Vzorci Fellner št. 3., Köhler I. in II. del.

Primerjaj 3. in 4. darilo.

Gledé enakosti dobimo: 1. obe sta iste vsebine. 2. Obe sta na enake dele razdeljeni. 3. Sleherni del 4. darila ima isto vsebino kocke v 3. darilu. 4. Deli 3. in 4. darila imajo med seboj isto težo. Nasprotja bi bila v tem: 1. da sta glavni kocki neenako deljeni. 2. Med dobljenimi deli je razlika. 3. Ž njimi se različne oblike sestavljajo.

S kockami tretjega darila sestavljajo se polna telesa med tem ko se s ploščicami 4. darila dajo zlagati tudi votla telesa. 4. Pri kocki 3. darila je mer dolgosti, širokosti in visočine že znana in vedno ista. V 4. darilu nam predstavljajo ploščice v njih meri razliko in ta razlika obdrži se pri ploščicah kot stalna.

Otrok more s temi telesi sestavljati oblike, katere so resničnim bolj podobne, kakor prejšnje. Pri postavljanju ploščic je otrok primoran ozirati se na težo in ravnotežje ploščic, s tem se vzbuja v njem pojem o utežih. Ker se s tvarino iz 4. darila zamore več prostora pokriti kot s kockami, se dajo tudi raznovrstnejše oblike in telesa sestavljati.

Primerjaj 4. in 5. darilo.

Peto darilo je smatrati kot nadaljevanje 3. darila, zato sta te dve darili v nasprotno enakem razmerju, toliko gledé velikosti kot števila delov. Enaka pa le gledé tvarine.

Otrok dobi pri 5. darilu prvi jasni pojem o poševni leži teles. Iz teh teles dajo se razne oblike sestaviti ter posebno porabiti pri stavbarstvu. V drugem je darilo deloma podobno 3. in 4. darilu.

Vzorci Fellner št. 4., Köhler 2. in 3. del.

Primerjaj 5. in 6. darilo.

Razlika 6. darila s 5. nahaja se jedino v razliki delov. Enakost sestoji v tem, da vsi izhajajo iz kocke. Otrok dobi v tem darilu obilo tvarine, da more sestavljati kakeršne si bodi domišljene sestavine in telesa v raznih oblikah. S tem so darovi končani — preide se na ravnice.

Stavljenje.

Froebel je v svojih šesterih darilih preskrbel otroku dovolj tvarine za stavljenje. Vse dobljene oblike s stavljenjem delimo na tri rede.

Prvi red obsega oblike reči in življenja n. pr. hiše, stole, stopnice i. dr.

V drugi red prištevamo oblike okrasja n. pr. krog, zvezde in sploh vsa skladomerna telesa.

V tretji red spada vse, kar more otroku nazorno predstavljati pojem števila.

Te bi bile takozvane oblike spoznanja. Vrtnarici je pri stavljenju paziti na tole: 1. Pri vsakem opravilu privadi otroka na red. 2. Prični z jednostavnimi oblikami ter prihajaj na zložene, iz bližnjih na oddaljene, iz lažjih na težje. 3. Iz dobljenih oblik skušaj staviti nove. 4. Otroku naj pri zlaganji oblike porabi če mogoče vse komade. 5. Zabrani otroku, ko bi hotel sosedu delo razdreti pač pa dovoli tudi dvema skupno stavljeni. 6. Pri stavljenju vpelji primerno pripovedko. 7. Po skupnem naj se dovoli prosto stavljenje. 8. Pri popisu oblik pazi na jezik, rabi vedno stalne izraze. Govori počasi in čisto ter naglašaj besede pravilno. Vrtnarica ima višji stol z nagnjeno ploščo, da otroci lažje vidijo, kar jim ona kaže. Ona veli: Škatljice v roke! Obrnite! Pokrovček ven! Vzdignite! Otroku se najprej razjasni prostorno razmerje na škatljici in kocki z nastopnimi prislovnimi določili: zgoraj, spodaj, spredaj, zadej, na desni, na levi, pri, nad, pod, med i. dr. Kocka ima ploščice, robove, vogle in kote. Otroku naj za tem primerja dve kocki v raznih medsebojnih ležah in dotikih, gledé velikosti in uteži, glede delov in celote.

Kedar pozna otrok vse te razmere, prične se s 3. darilom stavljenje — razne oblike iz življenja — razpostavljati kocke v raznih ležah, da se dobe prve oblike okrasja — no, pri delnih kockah pridobi se tudi pojem veličine, vsebine in uteži. — Te troje oblike (oblike iz življenja okrasja in spoznanja) razvija vrtnarica vsaki dan cela 3 leta s pomočjo Froebeljevih šesterih darov in drugih opravil.

S stavljenjem je združena pripovedka:

1. Pred delom (stavljenjem) naj se pové pripovedka, šele potem naj se zvršé vse mogoče oblike iz pripovedke. Pri zvršitvi raznih oblik se pripovedka ponavlja, v tem slučaju se ne smejo mešati druge oblike.

2. Med delom — a pri tem naj se tolikokrat preneha in ponavlja, kolikor oblik nam ponuja povedka. Tudi v tem slučaju ni dovoljeno primešavati druge oblike.

3. Po dogotovljenih oblikah se pripoveduje in vsako obliko vplete v povest. V tem slučaju se sestava oblik pripravlja s primernimi vprašanji.

4. Pripoveduje se pred delom, kedar se ina pozneje postavlja ena sama oblika, katera je v pripovedki kot glavna. V tem slučaju se sme še druge oblike sestavljati, če tudi niso v zvezi s pripovedko.

5. Med delom a le z enkratnim odmorom, ko se polaga oblika, ki bode kot glavna v pripovedki. (Po končanej povesti smejo se še druge oblike dodati, če tudi niso v zvezi s prejšnjo.)

6. Povest se pripoveduje po delu a koj po sestavi oblike, o kateri se pripoveduje.

7. Pripoveduje se tudi po sestavi tako, da je v zvezi z vsemi oblikami, katere so se v to zložile.

8. Pred, med ali po sestavi pa tako, da pripovedka ni navezana na katero si bodi dobljenih oblik, marveč naj ta pripovedka zavzema razna opravila zvršena v tej uri n. pr. z ozirom na tvarino, barvo in obliko.

9. Pred ali po delu brez ozira na kako obliko vzemši v poštevsamo letni čas.

Preden prične vrtnarica delo, izbere najprvo predmet. (Kaj bodem to uro učila?) Pripravi naj za vsako nalogo primerna učila, da bode nauk nazoren. Zdaj prične pogovor o predmetu o priprostih stavkih, imenovanje, opisovanje z drugimi rečmi, primera kdo izdeluje reč in čemu služi. — Na to postavlja oblike iz življenja ali okrasja ali spoznanja. Slednjič se vplete primerna pripovedka. (Glej zgoraj.)

Ploščice.

V otroški vrt vpeljane ploščice so 2 mm debele, navadno dvo-barvne: modro-bele, črno-bele, rudeče-zelene. Te so zopet po obliki čveterovoglate ali trivoglate. Ž njimi stavlja otrok razne oblike okrasja v ravnici; dobiva tudi pojme o barvah in obliki čveterokota in trikota. Vrtnarici je pripuščeno, da si izbira najlažje oblike.

Palčice.

Palčice, katere se rabijo, so navadno barvane, tudi so voglate pripravnejše od valjastih v debelosti jednake žveplenkam. Rekli smo že, da nam palčice predstavljajo robove teles; ž njimi se dadó omejiti ravnice ter razne oblike stavljati n. pr. z dvema palčicama: kot, kladvo; s tremi: trikot, cepec; s štirimi: okvir, stol; s petimi: okno; s šestimi: ladija; s sedmimi: lestvice; z devetimi: tehtnica; z desetimi: golobjak. Rabijo se palčice razne dolgosti. Tudi z obročki raznega obsega morejo otroci več oblik zlagati. (Glej Fischer T. XIV.) S palčicami dobimo stalne oblike ako njih konce pritrldimo v mehki vosek, gräh ali ilovico. Mesto lesenih palčič nam služijo za to še boljše železne žice. (Glej Fischer T. XVI.)

Modeliranje.

S pripravljenim ilom morejo že otroci zgotoviti nekatere reči, kakor kroglice, jabelko, krožnike, lonček, valjar. V to se potrebuje

samo ilovica in leseni nožič iz trdega lesa, ki je oster na obeh robovih. Ako otroški vrt vpelje tudi modeliranje, naj se to omeji le na najjednostavniše oblike.

Prepletanje.

K pletenju je treba imeti pletilni karton (tanki), pletilno iglo in pletilne trakove. Pletilni karton vrtnarica sama nareže ali ga kupuje. V to se jemlje navadno barvani popir (ne pretanek), pusti se 0,5 cm širok rob, zareze se vlečejo v mer dolgosti in 0,5 cm razdalje. — Pletilni trakovi se izrežejo 0,5 cm širokosti. Pletenje ni težavno, otrok se hitro privadi in izdeluje lepa dela. Ako nam znači 1 v (ven) 1 n (noter), dali bi se zvršiti razni obrazci n. pr.

1) 1 v 1 n	2) 1 n 1 v
2 v 2 n	2 n 1 v
2 v 1 n	3 n 3 v
3 v 3 n	3 n 2 n
3 v 1 n	3 n 1 v. i. dr.

V zameno smejo se vpeljati tudi trakovi razne širokosti.

Da ostane pletenje trdno, morajo se trakovi med seboj stiskati in na vsakem koncu (robu) z lepom pritrčiti.

Naravno je, da prične vrtnarica z najložjimi oblikami in iste ponavlja toliko časa, da jih otrok dobro razume in si jih zapomni.

Sem bi prištevali tudi nabiranje kroglic, biserov, verižic, votlih stebel i. dr. Potrebuje se nit in igla.

(Vseh teh in drugih del se vrtnarica pri hospitiranju prav lahko nauči.)

Izšivanje.

Izšivanje se vrši na luknjičavem kartonu, ki je debelejši od prejšnjega; rabimo še topasto iglo in volneno nit. Karton in volna ali svila sta navadno barvana. Prvenci pričnejo z navpičnimi črtami; za temi z vodoravnimi, slednjič oboje združeno. Zdaj pridejo razne zemljemerske oblike tudi s poševnimi črtami.

Vrtnarica bode pazila, da zbere primerne barve oblikam, posebno, ako otroci izšivajo oblike iz življenja in okrasja. Izšivanje ugaja posebno deklicam, ker jih pripravlja za poznejša ročna dela.

V nekaterih vrtih je v navadi tudi vbadanje na bel risalni popir z ostro iglico. No, to vbadanje ni za otroke, ker tako drobno delo gotovo škoduje očem.

Gubanje.

Gubanje se vrši s štirivoglatim kosom popirja. Vrtnarici je treba, da pozna temeljne oblike. Iz teh dajo se gubati razne oblike iz življenja in okrasja.

Prva oblika nam kaže čveterokotni košček popirja. Na tej obliki vidi otrok štiri jednake strani in štiri vogle in njih ležo. Ako gubamo spodnjo stran čveterokota na zgornjo tako, da se položena popolnoma zlagata, dobimo drugo obliko. Odgrnjeni čveterokotnik je zdaj razdeljen v dva pravokota s štirimi stranmi in koti.

Tretja oblika. Ako gubamo levo stran na desno, dobimo dva pokončna pravokota. Nju poprečnici se križata v središči čveterokota.

Četrto temeljno obliko dobimo, ako gubamo spodnji levi vogel čveterokota na zgornji desni; s tem dobimo trikot, kateri je po prejšnjem gubanju deljen na čveterokot in dva trikota. Odgrnimo ta čveterokot, pa vidimo dva enaka trikota in v vsakem teh štiri male trikote. (Glej Fischer T. VI.)

Peta oblika. Gubaj jeden vogel do središča čveterokota, s tem dobiš peterokot, gubaj še nasprotni vogel in dobiš šesterokot; gubaj še ostala dva vogla, pa imaš zgoraj 4 oddeljene trikote, spodej spet čveterokot.

Šesto obliko dobimo, ako gubamo še jedenkrat vogle do središča; no, zdaj imamo novi manjši čveterokot, katerega pokrivajo zgorej štirje dvojnati trikoti.

S temi šestimi prvotnimi oblikami more vrtnarica gubati lepo število oblik iz življenja in okrasja.

Gubanje je težavno za mlajše otroke, starejši izdelujejo že precej oblik. Koliko in katere oblike naj se gubajo, naj vrtnarica sama določi.

Izrezovanje.

Slovenska mati pusti s težkim srcem otroku škarje v rokah, boječa se, da bi se otrok ne urezal ali da ne bi pokvaril svoje ali drugih obleko. V otroške vrte pa so uvedli tu in tam tudi škarjice, da jih rabijo pri izrezovanju. Potrebuje se tudi pri tem temeljna oblika; ta se dobi, ako gubamo čveterokotni košček popirja tako, da kaže razvit osem trikotov.

Zdaj se izrezavajo določene skladomerne oblike. Izrezki se prilepijo na temni karton. Za odrašene dečke so v razprodaji mnoge oblike vsakovrstnih rečij n. pr. cerkve, hiše, mlini itd.

Omeniti bi imeli še upogibanje prožnih kolčkov ali latic, 24 cm dol., 1 cm šir., 1 mm debel. To opravilo je težavno, zamudno in oprezno, ker je treba razne kolčke tako drug pod drugo upogibati, da ostane oblika stalna in prenesljiva. (Glej Fischer XVII.) V višjem oddelku bi se dalo nekaj oblik upogibati.

Risanje.

V otroškem vrtu rišejo otroci na vpikane tablice ali na popir. Vrtnarica ponovi z otroci prostorno razmerje na deski, potem prične

potegovati stenoravne ali navpične, vodoravne in nagnjene črte; za tem veže te črte in tako izvajajo razne oblike. (Glej Fischer T. XIX.) Da se vse to počasi vrši, se razume.

Pri risanju naj vrtnarica gleda: 1. da otrok ne sedi sklonjen ali nagnjen v stran; 2. da svitloba prihaja vedno od leve strani otroku na tablico; 3. na solncu in v mraku se ne sme risati.

Jezik.

Velika razlika je med kmečkim sinom in meščanskim otrokom iste starosti. Prvi je malobeseden, drugi zgovoren. Pri prvem se množi le polagoma besedni zaklad, pri drugem pa hitreje. Na kmetih se starši le malo z otroci razgovarjajo, mestna mati pa ves božji dan kramlja s svojimi ljubljenci in to od najnežje starosti. Pomisliti je tudi, koliko škoduje ona slovenska mati, katera se cele dneve v tujščini pogovarja s svojim otrokom in le tu in tam pade kak slovenski izraz. Slovenski otrok gladko govori nemški in laški, a svoj materni jezik komaj lomi — in tak pride v šolo.

Posebne važnosti je za to dobo pripovedka; ona 1. širi otročje duševno obzorje; 2. seznanja se s človeškim življenjem; 3. množi besedni zaklad in gladi jezik; 4. otroka privadi pazljivosti; 5. dobrodejno vpliva na otročjo naravo. Vrtnarica mora paziti na vsebino in na način pripovedovanja. Zapomni naj dobro, da otrok v tej dobi razume le otroške pripovedke. Zbira naj snov pripovedkam iz otroškega obličja in njih razmer, v katerih živé, se veselé in trpé.

Otrok pozna v teh letih družino najbolje. Pripovedka naj opisuje najčešče družinsko življenje. Z družino v ozki zvezi so domače živali, te otrok kmalu spoznava. Otročja pripovedka opisuje zvestega psa, priliznjeno mačko, čednega goloba i. dr.; pripoveduje teh dobre in slabe lastnosti, korist in škodljivost. Naravno je, da se vrtnarica ogiba vsega, kar bi žalilo otročji naravni čut.

Pripovedke naj opisujejo človeške značaje in lepe čednosti: ljubav, bratoljubje, zvestobo, poštenost in pobožnost. Zlasti otročiči radi poslušajo zgodbe o Božji vsegamogočnosti, dobrotljivosti, o angeljih, o Jezusovem rojstvu in življenju. Pa tudi nečednosti naj se s temnimi barvami naslikajo.

Namen vsakej pripovedki bodi blažiti otročjo naravo in vcepiti mu strah Božji. Primerni vzgled več koristi, kot dolgo suhoparno učenje o nravnosti.

Vrtnarica naj pripoveduje 1. živo in 2. otroku razumljivo. Gleda naj na starost in razvoj otroka in na njegove družinske razmere. S tem je mišljenje otročje v tesni zvezi. Slednjič naj gleda tudi na razvitje jezika.

Tu je treba veliko trebiti in polagoma zasajati. Vrtnarica pripoveduje počasi, v prostih stavkih in pravilnim náglasom. Otrok ljubi živahnost, to naj vrtnarica goji v veseli pripovedki. Daljše pripovedke se razdele na več ur. Vrtnarica pripoveduje prosto in ne iz knjige čitajoč. Ista pripovedka se večkrat ponovi, da si jo otroci zapomnijo.

Pazi naj še na tole: 1. zbrana pripovedka se dobro zapomni; 2. neznani izrazi se z znanimi opišejo; 3. pripoveduje se ali v preteklem, a bolje še v sedanjem času in sicer tako, kakor da bi se pred otroci vršilo. Prenapeto kretanje naj se opušča. Med pripovedjo ne vprašaj. Otroci bodo pozneje na vprašanja odgovarjali, kar so si zapomnili.

Petje.

(Glej razpravo Iv. Mercina.)

Otroci na vrtu.

Ne moremo si misliti zabavišča ali otroškega vrta brez kolikor mogoče prostornega vrta. To potrebo najbolj čutijo po mestih, posebno otroci delavskih družin, kateri nimajo zračnih bivališč. Kakor hitro je v pomladanskih dneh solnce na vrtu vso vlažnost posušilo, kadar vreme dovoljuje, pripelje vrtnarica zadnje ure v jutro in popoldne otroke na prosto. Kaj delajo otroci na vrtu? Igre, katere so se v zimskem tečaju igrale v sobi, se zdaj na prostem ponavljajo; posebno igre v krogu in telovadne vaje in hoje. Največ časa pusti se pa otrokom samim za prosto gibanje.

Dobro vravnani šolski vrt je razdeljen na več delov 1. prostor za igranje, 2. prostor za prosto gibanje in cvetlični vrtič. Prostor za igre bodi raven in ako le mogoče senčen — cvetlični vrt nekoliko odmerjen vrtnarici, nekoliko otrokom. Na vrtu je tudi široka miza in več stolov za vrtnarico in otroke.

Vrtnarica nakupi razna kmetijska orodja in igrače za otroke kakor: lopatice, grablje, samokolnice, matike; za telovadne vaje jugalico s sedežem, prožljive krogle, obroče, žoge itd.

Otroci sebi pripuščeni ne igrajo skupno, hitro se razkrope v družbe, po dva, trije, štirje ali več in se lotijo dela. Vrtnarica naj tu gojencu dovoljuje vso prostost, vendar vedno čuje nad njimi, da začasno zamori vsak prepir ali nered ali nenravno vedenje. Ona lahko namigne tem in onim, kaj naj igrajo; to orodje dovoli zdaj tej skupini, drugo drugi, potem se zopet menjajo; ker se večkrat pripeti, da močnejši bi ves čas igral z isto igračo in je ne privoščijo mlajšim. Pazi naj, da otroci ne

pokvarijo dreves, ne trpinčijo živali; marveč ko otrok prinese kaj pokazat, naj vrtnarica porabi priliko, da se napeljuje do spoznanja božjega stvarstva in njega začetnika in to naj bi se zgodilo pri tej cvetlici, pri onej žuželki, o času cvetja, o zelenem sadju in drugekrati naj s primerno pripovedko otroke poduči in razveseli. Kričanje, prepiranje, neumno tekanje naj se že začetkom prepove. Pazi naj pa posebno na uljudno vedenje med gojenci. Poslušaj naj otroške razgovore, da se od njih nauči, kako otrok misli in čuti.

O vlažnem vremenu ne pelji otrok na vrt, in ako si tam, ne puščaj otrokom posedati na mokra tla, da ne zbolijo. Otroci nosijo na vrtu slamnike. Rezil in ostrin otrokom ne smemo dajati.

Mestnim otročičem so najlepše ure in najsrečnejši čas na vrtu; tam si v naravi krepijo telo in razvijajo duhá.

Otroški zavodi.

Otroške zavode delimo v 1. Jasli. 2. Zabavišča (otroške varovalnice). 3. Otroške vrte (javne in zasebne).

V „jasli“ se sprejemajo otroci od 14 dni do treh let stari. V Avstriji so ustanovili prve leta 1849. Namen jaslim je otroke varovati ubožnim starišem, da morejo na delo.

„Zabavišče“ ima isti namen, kakor otroški vrt ter je njemu skoro v vsem jednako.

Otroški vrt sprejema otroke od 3. do 4. leta le nekaj ur na dan, ter jih nadzoruje in odgojuje po zgorej navedenih načelih.

Prostori na otroškem vrtu.

Hiša za otroški vrt bodi v varnem kraju in prostori v pritličju. Potrebni prostori so: 1. predsobje, 2. učilnica, 3. telovadnica, 4. jedilnica, 5. vrt, 6. stanovanje voditeljice in postrežnice.

V predsobju obešajo otroci obleko in jerbaške na obešala. Učilnica bodi prostorna, zračna in ne nad 3·5 m visoka. Klopi z naslonjalom za 2 ali 4 prostore; sedalo ima 29 cm visokosti, 20 cm širokosti, naslonjalo 45 cm. Klopna mizica ima razdaljo od naslonjala 30 cm. Ta je kvadrirana ali tudi ne. Klopi je 8—10, a vse imajo vogle zaokrožene.

2. Miza z miznico za vrtnarico.

3. Šolska tabla, na eni strani rdeče pikčasta (10—15 cm).

4. Stojalo za gobo, brisalko in kreda.

5. Omara za učila.

6. Table za nazorni nauk.

7. Razreditev ur v tednu.

8. Sv. Razpelo in cesarjeva podoba.

Omeniti je še potrebno prevetrovanje; peči se kurijo zunaj, tlak je gladek a ne loščen.

Telovadnica ima ob steni naslonjene klopi in uro. Vrt ima prostor zavarovan in mizo (Glej otroci na vrtu). V jedilnici je jedna ali več nizkih miz s primernimi sedali.

Odgojevalno osebje.

Vodstvo samostalnega otroškega vrta ima voditeljica, a ona deluje v njem kakor druge vrtnarice ter ob jednom vodi in nadzoruje delovanje drugih delujočih oseb. Za vsakih 40 otrok je odločena posebna vrtnarica.

Za pripravljanje jedi skrbi kuharica, a vedno pod nadzorstvom voditeljice. Kjer je otroški vrt združen z razredi, je ob jednom voditelj ljudske šole voditelj otroškega vrta (§ 11.).

Opravljeni načrt.

Vrtnarica naj pazi pri razdelitvi opravil v razreditvi ur na starost, razvitje otrok in na letni čas. Mlajše in manj razvite naj loči od starejših. Tem dá težja, onim lažja opravila. Da se otroci ne utrudijo in dolgočasijo, skrbi naj za primerno premembo. Po nazornem uku ali po stavljenju, naj se vrsté igre v krogu; za petjem proste telovadne vaje v klópi itd.

Vrtnarica se ozira tudi na letni čas, da otrokom dovoli dovolj prostosti na vrtu. Pri odmoru po prvi uri otroci navadno kaj povžijejo, tu naj pazi na red in na krušne „drobtinice“. Spomladi prično hoditi na vrt in to se godi vsaki dan zjutraj in popoldne, ako ni prehladno in mokro. Razreditev ur ne sme presegati 26 ur bivanja v otroškem vrtu. Za nazorni uk s petjem 8 ur, igre 8 ur, delo 10 ur. Razreditev ur je dvojná, za zimski in za letni tečaj drugačna.

Naloga vrtnarice.

Vrtnarica ima težko a vzvišeno nalogo. Ako hoče z vspedom vzgojevati, mora 1. v sebi čutiti ljubezen in nagnjenje do otrok ter si mora pridobiti ljubezen od njih. Vrtnarica nadomestuje mater, nadomestuje naj tudi nje ljubav. Opazuje naj otročjo naravo in dušo, da bode z vspedom odgojevala. Vrtnarica bodi z otrokom otrok a ne otročja. 2. Vrtnarica bodi vsem pravična. Ako smo v družbi otrok, se nam nekateri hitreje priljubijo od drugih; a vrtnarica ne sme kazati večje ljubezni temu, ker je lepšega obraza, onemu ker je sin bogatih roditeljev — le take božati in poljubkovati v pričo drugih, ni pedagogično. Vsak otrok želi biti ljubljen od vrtnarice — zato se pa kaj lahko vsadi v srce tem prevzetnost, onim pa zavist — kar naj se

zavaruje. Pridnega, pametnega naj očitno pohvali, a nerednega pograja, bodi katerikoli. — Proti temu greši tudi veliko staršev!

Vrtnarica kmalu spozná veliko razliko med tem in onim otrokom. Ta je živahen, zgovoren, umen, drugi tih, boječ in počasen, tu in tam neroden; tu ima vrtnarica priliko pokazati svoje zmožnosti in veljavo. Ona naj si pridobi zaupanje. Opazuje naj njih obnašanje in pogovore. Kmalu se pripeti, da je ta ali oni kaj zgrešil, da njega vedenje ni lepo, da je morda celò neresnico govoril. Vestna vrtnarica se v jednakem slučaju ne prenagli. Z resnim, a ne osornim opominom naj otroka posvari, poduči. Vrtnarica ne sme misliti, da vsak štiriletni otrok že vé, kaj je laž. V takem slučaju opazuje vrtnarica dotičnega ter skuša prepričati se ali se je res otrok naučil lagati in ali on laž vpoznava. Potem naj ga res ostro pokara in kolikor dovoljeno kaznuje.

Otrok opazuje vsako kretanje, ponašanje in govor svoje „tete“, zato naj se vrtnarica nikdar ne spozabi pred njimi. Dostojno naj se vede tudi kadar kaznuje. Trivijalne besede, jeziti se in otroke ozmirjavati ni dovoljeno. Vrtnarica z pazljivim očesom zabrani že v kalu nered, pa tudi poredneža ob jednom s pogledom kaznuje.

Pretepanje je ostro prepovedano in za učiteljice nečastno! Ako se vrtnarica uči spoznavati naravo in posebnosti svojih otrok, boše jih lahko privedla k lepšemu vedenju, k resnicoljubji in veselju do dela.

Vrtnarice glavna naloga je, da iz otroka vse odpravi, kar v njem in na njem napačnega najde, a z dobrim nadomesti in isto razvija in odgojuje.

Vrtnarica naj otroka pridobi in zagotovi Bogu, roditeljem in domovini. Otrok je božje narave — torej pripeljimo ga k Bogu. Otrok je ud družine — skrbimo, da postane nje koristen ud. Otrok ima domovino — učimo ga ljubiti jo.

Dolžnosti voditeljice v otroškem vrtu.

Voditeljica je odgovorna za zavod. Ona nadzoruje, da so prostori vedno čisti, dobro prezračeni sploh, da je vse v redu. Ona sprejema in vpisuje otroke začetkom in med letom, sestavlja urnike in zapisnike, po katerih se ravna vrtnarica. Voditeljica ne sme nikdar zapustiti zavoda, dokler so otroci v njem. V šolo pride pol ure pred naukom in ostane v njej, dokler ne odidejo vsi gojenci.

Vrtnarica se ima vestno držati ukazov voditeljice. Ako je vrtnarica ob jednom voditeljica zavoda, pripadejo iste vse dolžnosti, katere spolnuje voditeljica.

Dolžnosti postrežnice.

Zavod ima najmanje jedno postrežnico. Ista skrbi za snažnost in prezračenje notranjih prostorov. Ona umiva, oblači in slači otroke

ter jih spremlja na stran. V zavodu pričakuje otroke. Sploh pa se mora držati vestno vseh pogojev, s katerimi je bila sprejeta.

Nadzorstvo zavoda.

Javne otroške vrte nadzoruje okrajni šolski nadzornik. Zasebne vrte pa nadzoruje isti od vladne strani in še zasebni nadzornik, katerega voli društveni odbor ali ustanovitelj vrta.

Sprejemanje gojencev.

Otroški vrt sprejema samo gojence, ki so spolnili postavno starost od 3 do 6 leta, popolnoma zdrave, da si ima kateri kaki telesni pogršek, (grbavi, hromi) ne pa slepih, gluhonemih in takih, kateri nimajo potrebnih duševnih zmožnosti. Pri vpisovanju mora vsak otrok skazati, kje in kedaj je rojen, da ima že cepljene koze. Gojenci se sprejemajo vsak čas. Otrok, ki bi zbolel za kužno boleznijo naj se takoj odstrani. Gojenec, ki je bil 14 dni bolan, mora se skazati z zdraviškim spričevalom. Kdor izostane mesec dni brez opravičenja, smatra se kakor bi bil izstopil. Dnevno obiskovanje se zaznamuje v posebni zapisnik obiskujočih otrok. Starost gojencev je določena. Mlajši od treh let se ne sprejmejo in dopolniviš šest let se morajo izpustiti. Tu ni razločka med stanom. Gojenci jednega tečaja so pomešani v iste sobi in istih klopeh. Dečki so ločeni od deklic. V nekaterih zavodih imajo vsi gojenci enakobarvane predpasnike.

Ako dobivajo otroci v zavodu kosilo, mora isto biti točno opoludne.

Čas pouka.

Otroški vrt se odpre o pol devetih zjutraj. Nauk prične ob devetih in traja do poludne.

Med odmorom ob desetih povzijejo otroci kar so seboj prinesli. Ob enajstih, a tudi prej gredó na vrt, da se prosto igrajo.

Oddelki.

Gojenci se razdele po starosti v dva oddelka. Nižji obsega gojence od 3—5 leta, višji od 5—6 leta.

Od leta do leta gredó vsi otroci iz nižjega v višji oddelek. Ko dopolnijo šest let, zapuste vsi brez izjeme zavod, da obiskujejo ljudsko šolo.

Počitnice.

Otroški vrt je zaprt vse nedelje in zapovedane praznike in one dneve, v katerih se praznuje kak domovinski praznik. Letne počitnice trpé navadno 14 dni, k večem jeden mesec. V tem času se za-

pisniki vredé in se prične vpisovanje, določijo se ob enem nižji in višji oddelki v soglasju voditeljice z vrtnarico.

Potrebni zapisniki.

Vsak otroški vrt ima te-le zapisnike: I. Imenik. II. Preglednica. III. Trimesečna izkaznica za vsako četrtletje. IV. Letna izkaznica. V. Tednik, v kateri se vpiše, kar je delal vsak gojenec v tednu. VI. Urnik, ki določuje red, po katerem deluje vrtnarica. VII. Kronika, ki obsega na kratko vse dogodke na zavodu leto za letom. Oblike:

1. Imenik gojencev.

Št.	Ime, priimek gojenca	Dan sprejetja	Rojstveni kraj	Starost gojenca	Ime in stan roditelja ali namest.	Stanovanje	Opomnja

2. Preglednica.

Č a s		Obiskovalo zavod			Zdravstveno stanje	Opomnja
Mesec	Dan	Dečkov	Deklic	Skupaj		

3. Trimesečna izkaznica. (Za vsako četrtletje.)

Obiskovali so zavod: I. mesec
 II. „
 III. „
 Največ otrok je bilo v zavodu: meseca . . .
 dne
 Najmanj otrok je bilo v zavodu: meseca . . .
 dne
 Poprečno je bilo v zavodu: vsak dan po . . .
 V dné 189

Dečkov	Deklic	Skupaj	Opomnja

Vloženo dné

189

voditeljica:

c. kr. šolski nadzornik:

4. Letna izkaznica.

Ostalo od prejšnjega leta
 Na novo vpisalo
 Izostalo med letom
 Bilo koncem leta
 V dné 189

Dečkov	Deklic	Skupaj	Opomnja

Vloženo dné

189

voditeljica:

c. kr. šolski nadzornik:

Nekaj iz zgodovine.

Dokler je bilo družinsko življenje tesneje združeno nego današnje, ko so otroci bili vedno v neposrednem varstvu svojih roditeljev, posebno matere in to tudi v mestih, ko je vsaka družina skrbela za svoje in ni segala po tujem, ni prišlo na misel nikomur ustanavljati otroških vrtov.

Amos Komensky (r. 1592 umrl 1670) je pisal, da matere in pestunje res veliko zamorejo pri vzgoji otrok, vendar se otrok le v družbi z otroci najsrečnejšega čuti, zato jim moramo dovoliti, da se poiščejo poštene otroške tovarišije.

Tudi Henrik Pestaloci (r. 1746) je spredidel, da družina ne daje več otroku potrebnega varstva in vzgoje ter premišljeval kako bi se dalo to zgubo nadomestiti.

Pravi ustanovitelj otroških vrtov je veliki detoljub Miroslav Froebel, roj. 21. aprila 1782 v Oberveisbachu na Turinškem. Mater zgubi kmalu po rojstvu, oče protestantovski pastor, se je malo mudil z njegovo odgojo. Sam sebi pripuščen zahajal je deček med naravo, ta bila mu je prva šola. Ker ni poznal materne ljubezni, gojil je v srcu neizmerno naklonjenost do vsacega otroka in ta ljubezen je ostala neusahljiva do zadnjega izdiha. Mačeha, ki jo je pozneje dobil, ni mu nadomestila matere. Miroslav je bil tihe narave, a mačeha ga ni poznala, večkrat je bil po nedolžnem kaznovan. V domači hiši ni našel miru, iskal ga je v naravi. Cele dneve taval je po gozdih in hribih, obiskoval kmečke bajte in delavnice rokodelcev ter si ogledoval razna orodja in opazoval življenje raznih stanov. Ker je Miroslav vedno prošil očeta, naj bi ga poslal v šolo, se slednjič uda ter ga pošlje k njegovemu ujcu. Ta ga je zelo ljubil in obdržal pri sebi do 14. leta. Pozneje pride v hišo nekega gozdnega čuvaja. K sreči hranil je čuvaj lepo knjižnico; Miroslav jo je marljivo prebiral in se samouk učil. Želja do vede gnala ga je na vseučilišče v Jenou; čez tri leta ga oče pokliče na dom. Roditelj mu kmalu za tem umrje. Dobro, da je ujec Miroslavu zapustil malo premoženje. V Frankobrodu se seznanil z Grunerjem, voditeljem ljudske šole. Ta ga spozna sposobnega in mu ponudi mesto učitelja na svojem zavodu. Froebel išče potrebnih knjig, da bi se bolje pripravil za ta stan. Gruner mu da v prečitanje Pestalocija reformatorske spise, kateri so ga tako navdušili, da je kmalu potem l. 1805. odpotoval v Yverdun, da se osobno seznanil s Pestalocijem in njegga nazori. Vrne se v Frankobrod in skuša v šoli praktično uvesti novoupeljani nazorni nauk Pestalocijev.

Leta 1807. izroči mu neki Holzhausen tri dečke v izgojo; s temi se pozneje vrne k Pestalociju v Yverdun, da bi se še bolj seznanil z

učenim reformatorjem ljudske šole. Bojeval se je pozneje tudi za domovino. V tem času našel je dva prijatelja Midendorfa in Langenthala, ki sta mu pozneje veliko pripomogla k zbolšanju človeštva.

V Keilhau osnuje odgojevališče pod vostvom svojega prijatelja in učenca Barop-a. Povabil je k sebi svoja prijatelja. Potoval je tudi po Svici in ustanavljal ljudske šole. Pozneje se vrne v Berlin ter marljivo obiskuje tamošnja zabavišča. Tu je spisal: Navod k prvim igram in opravilom v otroški dobi. Leta 1837. odpre v Blankenburgu prvo zabavišče in ga imenuje „otroški vrt“. Zarad pomanjkanja podpore bil je kmalu prisiljen zavod zapreti. K sreči pa si pridobi naklonjenost vojvodovo; ta mu prepusti v Libensteinu grad Mariental, da more odpreti učiteljišče za vrtnarice l. 1849.; temu zavodu je pridružil tudi otroški vrt. Dne 4. vel. srpana 1850 napravi z 300 gojenci krasno otroško veselico. Gotovo najlepši dan, katerega je vžil 70letni starček Froebel v svojem nemirnem življenju. Razven vrtnaric poslušalo ga je mnogo gospodov in plemenitih gospâ, med njimi baronica Marenholz-Bülov, ki je posvetila domovini svoje zdravje v razširjenje Froebeljevih idej. Na tem zavodu delal je do smrti. Umril je ta neutrudljivi detoljub l. 1852. Na nagrobnem spominku čitaš glasilo: „Pridite, pustite nas, za otroke naše živimo“.

Po njegovi smrti so se razširjala njegova načela bolj in bolj, také da otroški vrti cvetó danes po vsem izobraženem svetu. Izmed raznih njegovih znanstvenih knjig je „odgoja človeštva“ največe vrednosti. — Kako so se otroški zavodi razvijali v Avstriji: Grofica Terezija Brunsvik-Korompa odpre l. rožnika 1828 prvo zabavišče v lastni hiši. To plemenito gospo so naudušili spisi Josipa viteza Vertheima, kateri izraža željo: „Naj bise v otroku skrite duševne in telesne moči na naravni način razvijale in yadile“. Župnik Ivan Lindner je v svojem okraju na Dunaju odprl za ubožni delavski stan — s pomočjo Wertheima — otroško zabavišče 4. vel. travna 1830; učitelj Kern mu je bil nepretrgano do leta 1863. voditelj. Kmalu za tem ustanovilo se je „osrednje društvo za otroška zabavišča v Beču“, pokroviteljica je sama cesarica Karola Avgusta. V bližini dunajskega mesta bil je zavod „Levana“ odgojevališče zapuščenih otrok.

Leta 1863. ustanovi Jurij Hendl prvi privatni otroški vrt na Dunaji. Zdaj jih imamo po vseh avstrijskih deželah; na Ogerskem jih štejemo nad 250, kateri pa ne služijo vsi vzvišenemu cilju Froebeljevemu. V Trstu je 5 mestnih javnih in 8 zasebnih otroških vrtov in 7 zasebnih zabavišč; razven teh imajo protestanti in židje svoj otroški vrt. Profesor Viktor Castiglioni je mestnim nadzornik. Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je odprla v obrambo slovenskih otrok proti potujčevanju prve slovenske otroške vrte in zabavišča na Slo-

venskem. Ti so: Otroški vrtec pri sv. Jakobu v Trstu, v Rojanu in na Greti v tržaškej okolici. Otroški vrtec v Pevmi in v Podgori pri Gorici. V mestu Gorici je tudi „Slogin“ otroški vrtec. (Anton Funtek je spisal kaj primerno knjižico našim vrtnaricam z naslovom: Zabavišče slovenskim otrokom.)

V Belgiji so otroški vrti od leta 1880. vladno za javne proglašeni.

Na Francoskem preustroja vlada obstoječe matrne šole na podlagi otroških vrtov.

Na Laškem se od leta 1868. stalno razvijajo.

Nemčija ima v vsakem mestu svoja zabavišča in otroške vrte. Avgust Köhler (roj. 1821, umrl 1879) je kot voditelj na seminarju učitelje in vrtnaric v Goti največ pripomogel za razvoj teh zavodov. Na Nemškem se je razvilo že lepo slovstvo o otroških vrtih.

Vrtnaricam, ki razumejo nemški priporočamo:

1. Froebel Friedrich. Gesammelte pädagogische Schriften. Berlin. Dr. Wichard Lange.

2. Froebel. Kindergartenbriefe. Dunaj. A. Pösche.

3. Marenholz. Bulov Berta „Das Kind und sein Wesen“. Cassel 1878.

4. Köhler August. Praktischer Kindergarten. 3. zvezki.

5. Fellner Alois. Der Volkskindergarten u. die Krippe. Dunaj. 1884.

6. A. S. Fischer. Der Kindergarten. Dunaj.

6. Fellner Alois. Die Formarbeiten. Dunaj.

Postavna določila.

(Ukaz ministerstva za uk in bogočastje z dné 22. vel. srpana 1872 št. 4711, gledé otroških vrtov in tem sorodnih zavodov.) (Državni zakonik št. 108.)

a) Smoter in ustanova.

§ 1. Otroški vrt ima nalogo podpirati in popolnovati domačo odgojo otrok v predšolski dobi, tedaj pripravljati otroke za ljudsko šolo z rednimi vajami telesa in čutov ter z naravno odgojo duha.

§ 2. Sredstva otroške odgoje so opravila, katera vzgojujejo delavni in oblikotvorni čut, kakor igre v gibanju s petjem in brez njega nazorni uk in razgovori o rečeh in podobah, pripovedkah, pesmic in lahkih vrtnarskih del.

Sleherni pouk v šolskem zmislu je strogo izobčen.

§ 3. Otrok se ne sme sprejemati pred ustopom v 4. leto in odpust iz vrta mora biti v zmislu drž. zakona za ljudske šole od 14. vel. travna 1869 (§ 21. 23) po dovršenem šestem letu starosti. Sprejem in izstop se vrši na željo starišev in njih namestnikov vsak čas v letu. Otroci s telesnimi hibami, ako bi bili na kvar drugim gojencem, se ne smejo sprejeti.

§ 4. Otroške vrte zamorajo ustanoviti dežele, šolski okraj, občine, društva kakor tudi vsaka pošтена samostalna oseba, samo da spolni pogoje označene v § 5 in 16 t. min. ukaza.

Za otvoritev teh zavodov potrebno je privoljenje deželne šolske oblasti. Otroški vrti, katere vzdržujejo družbe ali privatne osebe, se zovejo „zasebni“ drugi pa „javni“.

§ 5. Otroški vrt je samostalen ali pridružen ljudski šoli. Ta se bavi z otroci, izvzemši nedelje in praznike, vsaki dan 2—3 ure dopoldne in 2 popoludne, vreden pa mora biti tudi tako, da obdrži otroke tudi ostali čas v zavodu.

§ 6. Jedni vrtnarici je odkazano največ 40 otrok.

§ 7. Prostori določeni otroškemu vrtu morajo biti prostorni z varnim vhodom in na zdravem kraju, svitli in zadostni prostemu gibanju otrok. — Stopnic naj se, (ako mogoče) ogiblje. Otroški vrt mora razpolagati razven pripravnih sob tudi prijazen in zavarovan kraj za igranje in prosto gibanje (t. j. vrt ali dvorišče). Izjeme smejo se dovoliti le velikim mestom in zasebnim vrtom.

§ 8. Otroški vrt mora imeti potrebna nazorna učila in opravilna sredstva, potrebne klopi in sedala, kvadirane mizice in primerne priprave za telesne potrebe otrok.

§ 9. Vsak vrt se mora voditi po načrtu krajevnega zakona in urnika.

§ 10. Ustanovitelj je odgovoren za vnanjo opravo, voditelj (voditeljica) pa za pedagogični del.

§ 11. Vodstvo otroških vrtov združenim z ljudsko šolo pripada voditelju šole. Voditelji ali voditeljice samostalnih otroških vrtov morajo biti нравno čisti, 24 let stari, skazati imajo vsaj zrelostni izpit občnih ljudskih šol in da so vsaj 3 mesece poslušali na dobro urejenem otroškem vrtu in spoznavši način odgoje v teh zavodih. Oproščenje spričevala zrelosti podeljuje minister le v slučaju, ako se pedagogična sposobnost dokaže na drug način.

Opomba. Vsled min. odloka z dné 3. mal. srpana 1881 so zgornjemu članu dodane tele premembe: — 4. Usposobljenje za otroške vrte je priznati le onim gojenkam na učiteljskem izobraževališču, katere niso bile oproščene petja in telovadbe ter so zrelostni izpit povoljno naredile, ročna dela z vspehom obiskovale in si pridobile v šolski dobi teoretično in praktično znanje otroškega vrta. Sposobnost se izreka v spričevalu zrelosti. — 5. Kandidatinje, katere imajo zrelostni ali sposobnostni izpit, ali če skažejo, da so tri mesece poslušale na dobro urejenem otroškem vrtu — morajo doseči pozneje sposobnost vrtnarice. — Izpit se zahteva samo iz neizprašanih predmetov.

§ 7. Vrtnaricam, katere skažejo, da so dve leti z uspehom prakticirale na otroškem vrtu, more deželno šolsko oblastvo pripoznati pravico voditeljstva.

§ 12. Praktična odgoja v otroškem vrtu in glavno občevanje z otroci je naloga vrtnarice, ako dokaže za to postavno sposobljenje. Ljudska učiteljica mora biti tudi ob enem vrtnarica, ako si je pridobila v to sposobnost.

§ 15. Postrežnica na otroškem vrtu more biti vsaka zdrava, pametna in nekaznovana oseba.

§ 14. Nameščenje voditelja ali voditeljice otr. vrta in postrežnice spada v smislu §§ 11—13 ustanovitelju vrta — le da naznani to okrajni šolski oblasti. Isti določuje tudi plačo vrtnaricam.

§ 15. Vsaka prememba v voditeljstvu ali šolskih prostorov naj se naznani pred izvršitvijo okrajnemu šolskemu svetu.

§ 16. Obisk otroških vrtov občinstvu je vedno dovoljen.

§ 17. Vrtnarica je pod nadzorstvom šolskih oblastnij. Didaktično-pedagogično nadzorstvo spada c. kr. okrajnemu nadzorniku. J a v n i vrti spadajo pod krajno, zasebni pa pod okrajno šol. oblast. Krajna oblastva smejo k neposrednem nadzorstvu imenovati še ženski odbor istega mesta, trga, vasi. — Ta obiskuje svojedobno vrte ter stavi primerne predloge krajnemu šol. svetu.

§ 18. Otroške vrte, kateri bi navedena določila ne spolnovali ali namenu vrtov celo škodovali, sme deželna šol. oblast zapreti.

b) Pripravljalnice za vrtnarice.

§ 19. Pripravljanje vrtnaric se vrši ali na javnih učiteljiščih ali pa se odpro posebni tečajji na teh zavodih.

§ 23. Razven tečajjev na javnih ženskih učiteljiščih morejo se ustanoviti tečajji tudi na javnih in zasebnih otroških vrtih, a to le z dovoljenjem ministerstva za uk in bogočastje. Taki tečajji zadobe lahko pravico javnosti (na njih dobé vrtnarice pravna spričevala), ako se poduk na teh tečajjih bistveno ne oddaljuje od onega na javnih ženskih učiteljiščih n. pr. da so učitelji potrjeni od šolske oblasti i. t. d.; pri izpitu je prisoten vladni zastopnik, brez kojega dovoljenja se ne smejo deliti spričevala sposobnosti.

§ 25. Deklice višjih razredov ljudske in meščanske šole naj se prilično pripuščajo v oddelkih k otroškim igram in opraviom. Razven tega je vsakemu voditelju ali voditeljici otroškega vrta dovoljeno dajati deklicam, katere so spolnile šolsko dobo, navod o naravni odgoji otrok in o vspehu deliti spričevala.

Sklep.

Slavna družba sv. Cirila in Metoda odprla je prve otroške vrte na Slovenskem v maternem jeziku. Da slavno občinstvo spozna korist teh zavodov, podajam „Kratek navod slovenski vrtnarici“, kateri naj bi služil našim gospicam, ki se posvetijo temu stanu, pa tudi slovenska mati najde v njem marsikatero dobro zrno. — Nemci so o otroških vrtih spisali že mnogo knjig, nekatere teh je tudi podpisani vporabljal pri tem kakor: Froebelja, Köhlerja, Fischerja, Fellnerja in druge. Naj bi čast. čitatelj, čitajoč ta „Navod“ kot poskus ne sodil preostro, ampak vpoštev jemal dobro voljo koristiti slovenski mladini.

Miloš Kamušič.

PREGLED.

	Stran
Vvod	3
Kako se dete duševno in telesno razvija	5
Otroški vrt in zabavišče	7
Otroške igre	8
Igre v krogu	10
Telovadne igre	10
Igre s prsti in rokami	10
Igre z žogo	11
Fröbeljevi darovi	11
Razmerje med temi darovi	12
Stavljenje	13
Ploščice	15
Palčice	15
Modeliranje	15
Prepletanje	16
Iživanje	16
Gubanje	16
Izrezovanje	17
Risanje	17
Jezik	18
Petje	19
Otroci na vrtu	19
Otroški zavodi	20
a) Prostori na otroškem vrtu	20
b) Odgojevalno osebje	21
c) Opravilni načrt (urnik)	21
d) Naloga vrtnarice	21
e) Dolžnosti voditeljice	22
f) Dolžnosti postrežnice	22
g) Nadzorstvo zavoda	23
h) Sprejemanje gojencev	23
i) Čas pouka	23
j) Oddelki	23
k) Počitnice	23
l) Potrebni zapisniki	24
Nekaj iz zgodovine	25
Postavna določila	27
Sklep	30

PRINTED